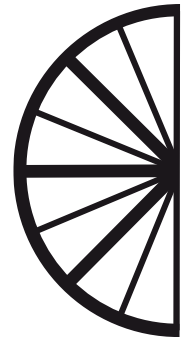

EKOBLADET

EKOMUSEUM BERGSLAGEN

MÄNNISKA | MILJÖ | LANDSKAP

Järnrutten

www.jarnrutten.se

Järnriket, Husbyringen och Ekomuseum Bergslagen skapade tillsammans Järnrutten våren 2009.

Idén var att på enklast möjliga sätt försöka ge en tydlig bild av det myller av platser och småföretag som finns mellan och runt våra respektive besöksmål – ofta platser lätta att missa. Idén var att finna ett nytt och trevligare sätt att peka på våra egna besöksmål än bara via våra hemsidor. Det är människorna runt besöksmålen som ger dem ett värde.

Uppdraget att tolka de komplexa önskemålen gick till ett kreativt litet företag med många års erfarenhet från England. Tanken på Londons T-bana dök upp och så blev det! En ren och tydlig grafisk form med en funktionell struktur.

Järnrutten lades ut på nätet efter mid-sommar 2009 både i en svensk och i en engelsk version.

Nu finns möjlighet att med hjälp av Bergslagensatsningen utveckla Järnrutten med en interaktiv del: en reseplanerare och applikation för webb och iPhone. I förslaget ligger även en upplivande del med filmsnuttar som vill väcka känslor och nyfikenhet samt en mer planerad marknadsföring.

Det är ett intressant förslag som, om det realiserar, säkert ger Järnrutten en rejäl skjuts till nästa sommar.

Christina Lindeqvist

Foto Christina Lindeqvist

Husbyringen: Silfhytteå ödebruk med masugn från 1787 tillhörande Stjärnsunds bruk.

Foto Christina Lindeqvist

Till Oljeön i Ängelsberg tar man Petrolia. I sommar med kvinnlig skeppare. Malin Andersson kämpar med skepparexamen.

Kvinnliga kustskeppare!

Skeppare är av tradition ett manligt yrke. I sommar förändras bilden.

Båten Petrolia kommer även att framföras av kvinnlig skeppare.

I Fagersta har man i år försett sig med två nya skeppare, Tina Lainas och Malin Andersson, som kan hoppa in efter behov. Det är ont om skeppare och fler behövs. Fagersta turism tog vara på möjligheten och intresset hos Tina och Malin och skickade dem på utbildning.

Skepparen Klaas Tolk, som kört både Petrolia och Kanalbåten på Strömsholms kanal var ansvarig för en utbildning i Västerås. Det var två terminer och en klass på tolv elever varav två

var kvinnor. Efter 24 kurstillfällen och ett antal hårda prov fick eleverna behörighet till titeln "Kustskeppare" eller Fartygsbefäl klass VIII.

Det är två välutbildade turistvärdar vi möter till sommaren i Besökscentrum på Stationen, som också är utgångspunkten för besök i området.

Oljeön och Världsarvet Engelsbergs Bruk ligger intill det nya besöksmålet i Ekomuseum sen 2009 och som kallas: Stationsområdet Ängelsberg.

Lekomberg nytt besöksmål

Det är en glädje att få med vackra Lekombergs gruva i Ekomuseum.

Vi firar med kaffe på toppen av berget och tittar på den nya skylten.

Utsikten är magnifik! Detta är den vackraste utsiktsplatsen i Ludvika.

Nedanför vid Väsmans strand ligger Karl-Erik Forsslunds Storgården och Brunnsviks Folkhögskola.

Det är Sörviksbygdens Kulturförening som har hand om gruvan och berget. Till vänster vid kaffebordet sitter kassören Jan Johnson, i mitten ledamoten Gustav Pettersson och till höger ordföranden Jan Svensson.

Gruvan köptes av Hoesch AG 1910, en stål- och gruvkoncern i Ruhr med kontor i Dortmund. Den lades ned efter kriget 1945 och har sen förfallit.

Där finns en skyltad stig runt berget. Den går längs gruvhål, husgrunder, en trappa, rester av en linbana, en enorm mur av sten från gruvbrytningen och gamla sedimentdammar som anas mellan träden. Och så ruinen av anrikningsverket som frilagts från buskar och träd. Den är mäktig, rejäl betong.

Lekombergdagen infaller i början av juni och i år lördag 5 juni kl 12-17.

Det är en aktiv familjedag på berget.

Foto Christina Lindqvist

Med guidebok i handen runt Ekomuseum

Den 5 juli ska den nya guide- och handboken "Om järn och människor" levereras till Ekomuseums kansli och den blir tjock, ca 200 sidor.

Ekomuseum berättar i landskapet, alltifrån Krampen och Ryssvägen, smedjor, gruvor och bruk till Torrbotårten, som vann pris på 1940-talet.

Den gamla guideboken "Järn bryter byggd" kom 1987, ett år efter Ekomuseums start. Den är saknad.

Det årliga bidraget från Bergslagens satsningen har därför i år gått till produktion av en ny guidebok.

Det blir uppdaterade beskrivningar av samtliga 64 besöksmål och alla får nya små kartbilder så det blir lätt att hitta fram. Texterna från den gamla guideboken har delvis återanvänts men omarbetats och förnyats till stor del.

Vi tar sikte mer på naturresurser, det istida landskapet och kulturen i naturen än tidigare. Det blir också faktatexter om järn, företeelser och människor i Ekomuseum.

Den gamla boken kostade 50 kr. Den nya kommer att kosta 100 kr.

Ett erbjudande om att köpa in boken för försäljning runt om i Ekomuseum kommer i juni. Även bokhandlarna ska uppvaktas i och utanför Ekomuseum. Och en engelsk version planeras.

Foto Christina Lindqvist

Röda Jorden & mobilguide

Mjukaste gröna mossor. Stadiga träd. En röd porlande bäckfåra. Järnhaltigt vatten. Rödjord.

Men vad brukar ske här i skogen? Mobilguiden ger svaret.

Riddarhyttans hembygdsförening tar ansvar för Röda jorden och dess aktiviteter med järnframställning av rödjord.

Kalle Nordebring, som driver Café 1093 i Lokstallet i Riddarhyttan, är aktiv i föreningen. Han skrev ett manus för mobilguiden och läste in texten som delades upp i sju delar med några minuter per del. Han såg också till att skyltar med telefonnummer och sifferkoder placerades ut strategiskt. Det ska vara enkelt att följa.

Mobilguiden beskriver de olika stegen i järnframställningen. Varje samtal kostar som ett enkelt lokalsamtal och man får 2-3 min information per samtal.

Man ringer 0771-27 27 00 och knappar därefter in koderna 0370- 0376. Då berättar Kalle i örat om aktiviteterna i skogen och om järn och rödjord.

Härintill ses rödjord rostad och mörkröd av koncentrerad järnoxid bredvid den ljusare naturligt brunröda.

Rödjord är en vattenhaltig järnoxid, detsamma som myr- och sjömalin.

Järnförsök i Norberg på Nya Lapphyttan

Föreningen "Järnet på Lapphyttan" kör årets järnförsök 2-11 juli. Det sker lite tidigare än vanligt alltså! Järnförsöket genomförs med hjälp av ideella krafter.

Hugade hyttdrängar kan anmäla intresse för arbetsinsatser på hemsidan.

Föreningen har en ny fin och användarvänlig hemsida där all information finns om järnförsöket i år och tidigare år.

De som engagerar sig i järnförsöket blir oftast så bitna att de återvänder varje sommar. Inte bara Norbergare ställer upp utan även tillresande, som när gång besökt hyttplatsen och fångats av masugnens hetta och atmosfären runt järnet, kolet, vattenhjulet och passningen dag och natt.

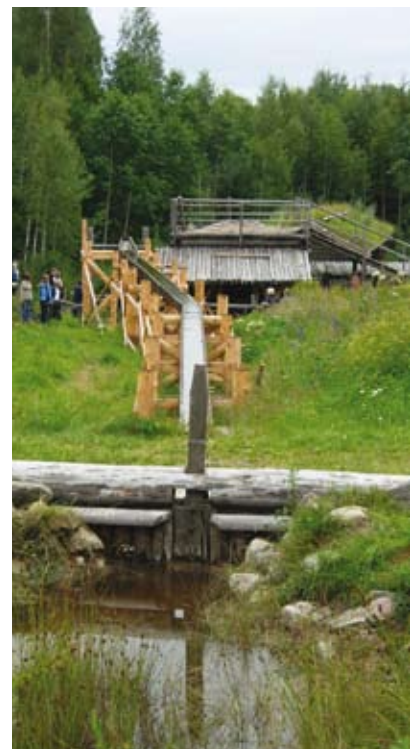
Teoretiskt vet man hur det gick till att

göra järn, men i praktiken är det inte helt lätt, det kräver övning.

Metallurger och arkeologer är involverade och har under årens lopp skaffat betydande erfarenhet. Man närmar sig den medeltida kunskapen. Man bygger upp känslan för råvaran, tekniken och för masugnens alla egenheter.

Mycket tid går även åt till planering, seminarier, workshops. En mulltimmasugn kräver också underhåll.

Info: www.jarnetpalapphyttan.se

www.jarnrutten.se
www.ironroute.se

Foto Christina Lindeqvist

Sommartips

• Järnets Dag

i Karmansbo stora lancashiresmedja.

Lördag den 3 juli kl 9-13

Att uppleva smedjan igång är ett mäktigt och högt ljudande skådespel, som drar hundratals besökare.

I det stora luftiga kolhuset serveras därefter korngrynskaka med fläsk och lingon. Smedbostaden i långa längan är också öppen för besök.

Läs mera: www.karmansbo.se

• Dan Andersson-veckan

Kulturdagar i Ludvikabygden

Lör 24 juli - sön 1 augusti

Det bjuds på ett välfyllt program med musik, poesi, konst, magi, dans, film, samtal, lekar, kolbullar, finnmarksvandringar och sommarfester med mera!!

Den sjungande guiden Linda Rattfelt i Luossastugan är själva hjärtat i Dan Anderssons blå landskap. Läs mer på www.dananderssonveckan.se

• Trångforsdagen

firas alltid vid Trångfors smedja i Hallstahammar i mitten på augusti:

Lörd 15 augusti med start kl 12

då ångbåten Rex avgår från Hallstahammar och slussas upp till Trångfors med Kolbäckes musikkår ombord.

Stora festligheter väntar med den nyrestaurerade smedjan med sitt nya vattenhjul, som ska provköras.

Info: www.svedviberg.se/trangfors

• Färnas Hjärta B&B

Ett nytt boställe mitt i Färna invigs den 1 juni 2010 – rymligt och fräscht.

Det är Joyce Goes och Marnix Bijl, som under ett år byggt om den gamla skolan till en exklusiv B&B. De satsar på personlig service. TV finns inte! Här bör man hellre läsa, samtala och sen ge sig ut i naturen tillsammans.

Info: www.farnashjarta.se

Ekorådsresan

Fredag 27 aug kör vi!

Vi besöker ett Mälarslott, en bondgård, ett vagnmuseum och ett bruk.

PRELIMINÄRT PROGRAM:

07.00 Avfärd med buss från Ludvika

Samling på Gammelgårdens P-plats.

Vi gör uppehåll vid Oti och Virsbo.

Vid 08.30 är vi i Hallstahammar.

09.30 Grönsö slott och park

Slottet byggdes åren kring 1610. Vi intar fr.kaffe och får en visning av slottet.

Slottsinfo på www.gronsoo.se.

13.00 Lunchdags på Kungsbyn!

Info om platsen på www.kungsbyn.se

Det är mycket att se på Kungsbyn.

Det lär ta lite tid men därefter kör vi raka vägen till Eks Vagnmuseum.

14.30 Eks Vagnmuseum

Den finaste vagnsamlingen i Sverige.

Årets kulturbevarare 2008!!

16.00 Skultuna Bruk och em.kaffe

17.30 åter i Hallstahammar

19.00 åter i Ludvika

Anmälan per epost till:

christina@ekomuseum.se

Detaljerat program skickas ut via epost i god tid före avresan, dvs i mitten på aug.

Kostnad per person är: 150 kr

Nils Nils gata 7, 771 53 Ludvika
Tfn 0240-66 30 82, Fax 0240-748 60
info@ekomuseum.se

www.ekomuseum.se

Ansvarig utgivare & redaktör:
Christina Lindeqvist